

Glücklich, Julius

O sirotcích a poručnících a poručenství

In: Glücklich, Julius. *Nová redakce zemského zřízení království českého z posledních let před českým povstáním*. Brno: Filosofická fakulta s podporou Ministerstva školství a národní osvěty, 1936, pp. 203-223

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/126564>

Access Date: 24. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

O sirotcích a poručnících a poručenství^a.

J LIII*.

Otcovský poručník má moc pŕuhony a obeslání přijímati i sám poháněti a obslāti, jako sám otec pro sirotčí věci a závady, buď po diskách aneb kterakkoli jinak ty závady shledány by byly, vyvázeti. Též poručník neb poručníci, na které by poručenství po příbuzenství připadlo, a nebylo-li by příbuzných aneb nechtěli-li by najbližší přátelé statku sirotčího uručiti, tehda poručník, králem J. Mtí. neb pány a vládykami na plném soudu zemském v nepřítomnosti J. Mtí. král. daný, uruče sirotkuom statek, má aneb mají pro sirotčí statek moc obslāti a puohony a obeslání přijímati. A ti jestliže by co vysoudili, to aby k ruce sirotkuom bylo. A též zase jestliže by co prosoudili, že to ke škodě sirotkuom býti má. Než jestliže by co ti poručníci nestáním ku právu ztratili, to sirotkuom ke škodě býti nemá, než poručník to svým statkem zaplať. A kdož by koli chtěl buďto po příbuzenství, neb králem J. Mtí., anebo pány a vládykami na plném soudu poručník daný kterých sirotkuov a statku jich v zpravování a v poručenství vstoupiti a se uvázati, má najprvé takový a všelijaký statek sirotčí na hotových penězích, na klénotech, svrhcích, nábytcích, a na čemž by ten koli byl (žádného nevyměňující), sirotkům dostatečně podlé práva uručiti, a jinak a bez toho nikterakž nemá v zpravování vstoupiti ani se v statek uvazovati. Pakli by kdo jináč v to zpravování všel a v ten statek se uvázal jakžkoli, že král J. Mt., byl-li by J. Mt. v zemi, pakli by J. Mtí. v zemi nebylo, tehdy páni Jich Mt. a vládyky z plného soudu zemského mají jej před se obeslāti, a veť to jemu obrátiti ráčí, to při tom stůj. A sirotek anebo ten, komuž by od krále J. Mtí. anebo od panův J. Mtí. a vládyk, soudcí zemských, poručenství dáno bylo, bude moci k tomu a k takovému i k jeho statku o všecky škody (ač jestliže se týmž sirotkům jaké staly a dály) hleděti tak a tím vším způsobem, jako by byl statkem svým sirotkuom těm jich statek uručil. A také což by koli král. Mt. aneb bez přítomnosti J. král. Mtí. páni a soudce zemští poznali, že by kterým sirotkům k újmě a ke škodě, buď od bratra nebo od strajce nedílného nebo od poručníkův od kohožkoli a jakžkoli co dálo proti spravedl-

nosti, že Jich Mt. toho moc mítí mají a povinni budou to napravit, pokudž se J. Mtem. za najspravedlivější zdáti bude k dobrému sirotčímu. A kdož by sirotkům statek uručili, tehdy úředníci pražští menší desk zemských mají hned komorníka od úřadu desk zemských s ním vyslati na ten a do toho statku sirotčího tak, aby týž komorník vezma sobě nejméně dva sousedy stavu panského neb rytířského, kterým by bylo od úředníkův psáno, tomu statku sirotčímu blízko přísedící, toho v ten statek uvedli, a tu aby hned v přítomnosti těch dobrých lidí soused od toho komorníka ten statek všecek, na čemž by ten koli byl, sepsán byl v registra skrze téhož komorníka vyslaného, a ta registra aby ten komorník ke dskám zemským jedna položil, a druhá poručníku aneb zprávcí statku sirotčího v jednostajná slova psaná dal; kterážto registra od desk sirotku (když let dojde) v moc jeho dána býti mají. A úředníci mají tomu komorníku zprávu sepsanou dáti, kterak se má v tom a při tom uvazování, spisování zachovati. A když by který sirotek první z pacholíkův k letům přišel a léta jemu byla nalezena vedlé práva, tehda ten maje léta a bude chtíti, aby jemu byl statek postoupen a počet aby jemu byl učiněn, toho napřed má žádati na poručnících. A jestliže by se k tomu poručníci neměli, buď statku postoupení aneb počtu učinění, tehdy ten sirotek, ta léta mající, má žádati úředníkův menších desk zemských, aby list byl dán těm poručníkuom, aby statku bylo těm sirotkům postoupeno a počet aby udělali. A tím listem mají úředníci též poručníky ke dvěma neděluom ku postoupení statku a ke čtyřem neděluom k počtu učinění obeslati. A jestliže by od poručníkův po vyjití těch dvou nedělí statku postoupeno a po čtyřech nedělích počtu učiněno nebylo, tehdy ten sirotek zachovaj se vedlé desk a uručení, a vezma komorníka, uvaž se v statek poručníkuov a potom v toho, kdož jest rukojmě; a to drž a užívaj tak dlouho, dokudž by se nestalo dosti které věci. A když by se všemu dosti stalo, tehdy ten sirotek má dskami děkovati od sebe i od jiných bratří a sestr. A poručník má toho poručenství po tom děkování prázen býti. Než byly-li by děvečky, majíce léta a bratří by měly, ješto by let neměli, tehdy poručník má předse děvečkami vládnouti a od nich poháněti až do let nejstaršího bratra. A byly-li by hotové peníze toliko samy, že ty u desk má oznámiti a uručiti, aby jich neubývalo, než s krá-

lovskou vůlí, aneb kdyby krále J. Mti. v zemi nebylo, panuov Jich Mti. a vládyk, soudcí zemských vuolí, aby jich přibývalo. Než jestliže by těch svrchkuov a nábytkuov bezelstně co zhynulo, buď ohněm neb vodou neb smrtí neb jakžkoli jináč bezelstně se přihodilo, že by to slušně provedeno býti mohlo, že to ke škodě poručníkuom býti nemá, ale sirotkuom.

* *Nezměněn.*

α *V. Budovcem po straně v B: 25.*

J LV*.

Když by bylo několiko bratří po otci zuostalých, ješto by žádnému z nich let dvacítí nebylo a otec by nad nimi poručníky zřídil, aneb kdo na se to poručenství podlé příbuzenství vedlé zřízení zemského přijal, aneb že by je král J. Mt. aneb páni a vládyky na plném soudu zemském zřediti ráčili, tehdy aby ti sirotci aneb sirotek nemohl postoupení statku od poručníkův žádati, a oni také ani počtem ani tím postoupením aby nebyli povinni, až by ten pacholik najstarší let dvaceti vyplnil.

α *Další text v B přeškrtnut:* Tolikéz jiní bratří aby nemohli od staršho bratra (kterýž by tak po vyplnění těch dvacítí let v statek jim náležitý se uvázal a jeho v zpravování vešel) dfluov od něho žádati, až by též dvaceti let každý z nich vyplněných měl. Než když by let takových došel kterýkoli, tehdy bude moci každý dflu svého na starším bratru požádati a tak se v tom, jakž zřízení zemské v artykuli K V o tom vyměřuje, zachovati. Avšak J. Mt. král. aneb soudce zemští v nepřítomnosti J. Mti. král. (když by to na J. Mt. král. neb na soudce zemské bylo, buď od bratří mladších neb od přátel neb od kohožkoli jiného vznešeno) že sirotku před těmi dvacítí lety má statku stoupeno aneb jemu dán díl býti, to v rozvážení a při vuoli J. Mti. král. a soudcí zemských se zůstavuje.

J LVI*.

Zádný^α poručník nemuže sobě spolku s sirotky neb s sirotkem uprošovati, ani žádný jiný člověk, dokudž sirotek let nemá, by pak král J. Mt.^β k tomu povolení dáti ráčil neb páni a vládyky na plném soudu zemském, že takového povolení toho spolku žádné moci míti nemá, a má ten spolek (jestliže by dopuštěn byl) zdvižen býti γ.

* *Nezměněn.*

α *V. Budovcem po straně v B: V čemž J. Mti. (!) král. a soud moci mti neráčí.*

β *V. Budovcem po straně v B*: NB.

γ *V. Budovcem po straně v B*: sirotky žádné spolky.

J LVII*.

Poručník králem J. Mti. aneb pány a vládykami na plném soudu zemském daný nebo příbuzenstvím (ješto statek urukuje sirotkuom), nemá prodávati statku sirotčího bez zvláštního povolení krále J. Mti. aneb panův a vládyk z plného soudu zemského.

* *Nezměněn.*

J LVIII*.

Jestliže by kdo byl kterým sirotkuom poručníkem, a ti sirotci že by byly děvečky a k letům spravedlivým že by přišly, a ten poručník od té děvečky zápis dskami na její statek přijal, tehdy se tudy poručenství zbaví, a ta děvečka bude se moci bez jeho vuole a rady vdáti, za kohož se jí zdáti a líbiti bude kolivěk s jiných přátel radou.

* *Nezměněn.*

J LVIII. [*A i B nový*]:

Sestra kdyby po bratru nad dětmi jeho poručenství mítí chtěla, jak se chovati^a má.

Sněm
léta 1585e.

Jestliže by^b který otec bez pořízení z tohoto světa prostředkem smrti sešel a děti po sobě a sestry neb sester nevybytých pozůstavil, tehdy ta sestra neb sestry, kteréž by^c tak v statek^d po bratru svém vkročiti chtěly, budou povinny komorníka od desk zemských vyžádati, a ten statek, na čem by koliv byl, najíti a vyhledati se mohl, ten komorníkem dáti popsati a takový statek podlé zřízení zemského zaručiti tak, aby sirotci přijdonce k letům svým spravedlivým, věděli tudy^f k statku tomu po otcí svém zůstalému to, což by jim náleželo, přijíti, a zůstaly-li by po kom strejny nevybyté a nedílné, tolikéž se v tom ve všem tak zachovati mají jako i sestry^g.

^a zachovati *A*.

^b Nicméně jestliže by *sněm 1585*.

^c když by *A a sněm 1585*.

^d v statek *nemá A ani B*; *doplněno ze sněmu 1585*.

^e *Sněm léta 1585 má jen A*.

^f *kudy sněm 1585*.

g jakž výš psáno stojí *připojuje sněm 1585.*

¹ *Převzato z artykule sněmu 1585 O rozdílech mezi bratřími a sestrami. Viz Sněmy české VI, str. 569/70. Viz zde též K VII.*

J LIX*.

Kteráž^a by koli panna buď panského neb vládyckého stavu komukoli slíbila bez vuole otce svého, aby spravedlnost svou, kterouž by koli k jakému statku měla, jí ztratila; pakli by otec neměla než bratří anebo strajce nebo poručníky, a jestliže by bez jich vuole slíbila komu^a, tehdy též také kterouž by spravedlnost k statku měla, buď na dědictví neb na hotových penězích, aby to ztratila a ten statek aby přišel na bratří její. Pakli by bratří neměla, tehdy na nejblížejšího přítele jejího. Však jestliže by kdo které panně k manželství chtěl, kteráž by byla panského neb vládyckého stavu, ještě by slušné dání bylo, tehdy bratří té panny neb strajc vlastní anebo poručníci mají se o to s přátely svými a jejími raditi, a jestliže se přáteluum slušné zdáti bude, mají jí vdáti. Pakli by bratří nebo strajci nebo poručníci přes radu přátelskou toho učiniti a té panny vdáti nechtěli, a to se v pravdě shledati mohlo, již by bylo rozumíno, že to dělají pro užitek svůj, aby statku té panny požívali. I protož jestliže by ta panna komu, pánu nebo rytířskému člověku slíbila, má své spravedlnosti užiti^b. A jestliže by se také přihodilo, že by která panna panenství svého nezachovala^c, a to se v pravdě shledalo, má konečně svouj díl a statek, k kterémuž by koli spravedlnost měla, ztratiti, a takový statek má týž (jakož se nahoře píše) na nejblížejšího přítele připadnouti. Jestliže by pak nahoře psaní všickni jí k tomu vdání neradili a povolití nechtěli, tehdy ona to vdání své může vznésti na krále J. Mt. Pakli krále J. Mti. v zemi nebude, ale na pány a vládyky na plný soud, skrze kohož bude moci. A jestliže by král J. Mt. nebo páni z plného soudu k tomu vdání radili, že má toho užiti bez újmy statku svého.

* *Nezměněn.*

^a *U rukou a po straně*: O nezamlouvání synů a deér k manželství. Sněm léta 1575 folio 27. Item léta 1610 folio 79, *doleji*: O dispensatí. Sněm léta 1610 folio 13; *doleji*: O svadebních cedulích. Sněm léta 1585 folio 17. *Pro artykul O dispensatí viz zde A XXXIII nový.*

^a *V. Budovcem v B po straně*: Puella se maritans extra vel contra consensum suorum.

β *Od tohoto slova nahoru vedena čára, na jejímž konci (jak tomu je na př. u J XVII nebo D XXX), byl pravděpodobně přepisek Budovcův, z něhož zbyly sříznutím jen nepatrné stopy; po straně podrženyh slov i protož... užiti V. Budovcem poznamenáno NB.*

γ *V. Budovcem po straně v B: Corrupta virgo.*

J LIX. [A i B nový.]

O nezamlouvání synů a dcer k manželství.

Pod tuto quotu následující artykul náleží, však že zřízení zemské toliko o dcerách, artykul pak sněmovní o synech zmínku činí a masculinum genus dignius faeminino est, protož sněmovní předejde:

Sněm léta
1575, 1610.

Kdož by se toho koli z kterého stavu dopustil a maje otce živého k manželství bez vůle jeho se zamluvil, takového^a manželství žádné duchovní^b právo stvrditi nemá; pakli^c by jakými obmysly k stvrzení přišly, tehdy má ten syn neb dcera nápadu otcovského (ač chtěl-li by otec jeho zbaviti) přizen býti a nížádným způsobem nebude moci na táz nápad nastupovati, ale to má při tom, kterak by koli otec o tom nařídil, zůstati¹.

Dobré zdání o svadebních cedulích^d.

Vidí se, že tento artykul potřebuje vysvětlení vzláště v tom slově „bez vůle“^e.

O svadebních
cedulích.

Sněm
léta 1585 h.

Item^f cedule svadební pečetmi neb^g sekryty těch, jichž jména v nich dostavena sou, stvrzeny a spečetěny abyⁱ bývaly; pak-li by kterého pečet aneb sekryt k té ceduli připuštěn nebyl, nebude žádným věnem, a což v též ceduli^j zapsáno jest, povinen².

^a že takového sněm 1575.

^b žádné duchovní A a sněm 1610; duchovní nemá B.

^c pakli by kdy A; pakli by kudy sněm 1610; pakli by B.

^d o svadebních cedulích nemá A.

^e A i B mají bez vůle v kulatých závorkách.

^f aby sněm 1585.

^g aneb A a sněm 1585.

^h O svadebních cedulích... 1585 nemá B.

ⁱ aby nemá sněm 1585.

^j ceduli svadební A a sněm 1610.

¹ Celý čl. převzat z art. sněmu 1575 (drž. a zovř. v outerý po sv. Matouši evangelistu Páně — 27./9.). O nezamlouvání vlastním synů a dcer k manželství, shodného s art. sněmu 1610 O nezamlouvání synův a dcer k manželství. Z obou sněmů vynechány úvodní věty, ze sněmu 1610 též poslední věta jakož pak i ten

artykul vedlé sněmu léta 75 do zřízení zemského vložen a vepsán býti má. *Viz tištěné artykule tohoto sněmu str. LXXX. Artykul sněmu 1575 má v deskovém zápise: 14 — Též do zřízení zemského. Viz Sněmy české IV, str. 288.*

² *Převzato z artykule O svadebních cedulích kromě úvodních vět. Viz Sněmy české VI, str. 570—571.*

J LX*.

Jestliže by kdo po sobě děti nechal a poručníkuov že by nezdělal a zdlužil by se, ješto by těch dluhuov z toho statku zaplatiti nemohly, a přítel najbližší toho poručenství vedlé svolení na se vzíti by nechtěl, by pak i poručníky zdělal a ti poručenství na se vzíti nechtěli, tehdy ten statek sirotčí přátelé jich budou moci prodati s povolením královským nebo panův a vládyk z plného soudu, a ty dluhy mají zaplatiti, a což zbude, mají toho sirotkuom dohovati. A jestliže by na jaký užitek ty peníze obrátili, ty užitky mají sirotkuom býti. Než jestliže by více dluhuov bylo než statku, tehdy rukojmě zachovajte se k tomu statku, jakž o tom v artykuli (D XXVI) položeno jest.

* *Nezměněn.*

J LXI*.

Mocný otcovský poručník dskami učiněný anebo na list mocný královský bez vajmínky není povinovat sirotkuom počtu činiti než z toho, več by se dobrovolně podvolil^a. A má moc jako otec, kromě že na sirotčím statku nemuož věna klásti a zpravovati statku svého. Než kterýž by poručník otcovský s vajmínkami učiněn byl a na se to poručenství přijal, ten se zachovaj podle vajmínky té, kteráž v poručenství jest položena. Než nápadu míti nemá, leč by dskami nebo zápisem pokázal, že by to otec zřídil, že má míti nápad.

* *Nezměněn.*

^a *U rukou a po straně: Zřízení Zemské X 2.*

J LXII*.

Na kohož by poručenství nápadem^a přišlo, ten poručník, pokudž toho statku stává, odbývaj za sirotky dluhy, jestliže by kteří byli, a vyvazuj jich dluhy. A ten poručník sirotkuom uruč. Pakli by poručenství přijíti nechtěl a uručiti, tehdy k nápadu práva neměj, a poručenství na najbližšího přítele spadni a nápad, kterýž

by statek uručil. Pakli by žádný přítel určitě nechtěl poručenství, tehdy král J. Mt. aneb páni soudce zemští, když by krále J. Mt. v zemi nebylo, budou moci to poručenství dáti tomu, kdož by to na se vzítí chtěl, i s nápadem.

* *Nezměněn.*

a V. Budovcem v B po straně: Nápadní poručenství.

J LXIII*.

Jestli kdo čím dětem statek svůj dal, odkázal aneb že by na ně nápadem přišel, ješto by ti děti let neměli a otec chtěl v zpravování toho statku jim tak daného, odkázaného aneb na ně přišlého, vkročiti, že má jim ten statek podle zřízení zemského jako jiný poručník uručiti.

[*B rukou β*]:

V toto místo náleží artykul, jak by děti doжда let statku postoupení od otee žádati měly; mají se komorníkem uvázati¹.

* *Nezměněn.*

¹ *To hledí k F XIX. Snad proto tam přeškrtnut olůvkem.*

J LXIII*.

Bratr starší mladšímu, aby utratiti ani ho v nic zavaditi nemohl přes závady otce svého, než díl svůj. Pakli by přes to utrácel, tehda strajci neb přátelé téhož sirotka neb sirotkuov let nemajících mají na krále J. Mt. aneb na soud zemský vzněsti. A král J. Mt. neb soud zemský mají téhož sirotka neb sirotky spravedlivě opatřiti tak, aby jemu nebo jim žádná křivda se nedála. A též mladší duoжда k letuom aby nemohl utratiti bez vuole bratra staršího; pakli by se přes to vdlužil, aby se sám na svůj díl vdlužil. A také starší bratr žádnými závadami mladšímu bratru statku zavaditi nemůž: pakli by zavadil, aby žádné moci nemělo. A jestliže by kde děvečky sirotci byly a bratří nebo přátelé jacízkoli je zle opatrovali a chovali, též také budou moci ony samy neb kdožkoli z přátel jejich na krále J. Mt. aneb na soud zemský to vzněsti. A král J. Mt. aneb soud zemský, pokudž se J. Mtem. za slušné a za spravedlivé zdáti bude, mají je opatřiti.

[*B rukou β*]:

K těm artykulům o nedíllosti toto náleží¹.

¹ To jest J XLV, J XLVIII a K V. Viz též u K V přepisek ruky β.

* Nezměněn.

J LXV*.

Kdyby který poručník co provinil proti králi J. Mt. nebo proti zemi a měl statek sirotčí v moci své, že to provinění statku sirotčímu ke škodě býti nemá. A král J. Mt. bude moci to poručení jinému dáti, jestliže by nebylo přítele žádného přirozeného.

* Nezměněn.

J LXVI.

Kdyby^a svědčily dsky otci a jeho synu spolu na které zboží, a toho zboží že by král kázal pro neposlušenství otce dobytí^a, tehdy to dobytí práva a spravedlnosti synovské neruší, než syn, měl-li by léta aneb posléze jich došel, má při svých dskách zůstati, pokut, byly-li by jaké, uvázaní s komorníkem následovati anebo pohnati a své spravedlnosti užiti, poněvadž by otci té svévolnosti nepomáhal a let svých neměl.

^a *A rukou a po straně*: Právo městské M 14, 15. Item P 28.

^a *B rukou β připojuje k slovu dobytí celé následující* tehdy . . . svých neměl, *ač celý artykul škrtnut a nejspíše omylem i první část až k slovu dobytí. Další škrtnutá část tisku 1564 zní*: a syn let že by neměl a potom přijda k letnom pohnal by k svým dskám, má při svých dskách zachován býti, poněvadž jest otci té svévolnosti nepomáhal a let neměl.

J LXVII*.

Na^a sněmu obecním, kterýž držán byl na hradě pražském léta tisícého pětistého čtyřicátého třetího¹ v středu po svatých Třech králích² jest zřízeno: Jakož při mnohých mladých lidech to se nachází, majíce otce své živé neb poručníky, že se mimo vuole jich dluží a tudy (nežli statkuov a díluov svých dojdou) takovým dlužením utrácení a zavazují, i na tom jsme se snesli: Puoje-li kdo takovému mladému člověku^b bez vuole otce aneb poručníkův jeho jakých peněz, aneb cožkoli jiného, že takovému buď otec, poručníci neb on sám nic zase oplatiti a navrátiti povinen nebude.

* *Celý artykul přeškrtnut v A i B.*

^a *A rukou a po straně*: O nedlužení se mladých lidí před dojitím dílův a k statkům jich. Sněm léta 1610 folio 66. *Viz dále.*

^b *A rukou a po straně*: O lidech mladých. Sněm léta 1545. O rozpustilosti lidí mladých. Sněm léta 1575.

¹ *Zde jest asi chyba tisková; má býti čtyřicátého pátého, jak správně má*

také postranní glossa u *Ů*. Viz výše pozn. ^b. Dále viz *Sněmy české I*, str. 61 kde s malými slovními změnami artykul ten čteme.

² 7./1.

J LXVII. [*A i B nový.*]

Artykul zřízení zemského má minouti a pod tu quotu sněmovni položen býti:

O nedlužení se mladých lidí.

Žádný¹ po dnešní den z mužského neb ženského pohlaví mladým lidem, léta majícím, kteříž by otce své nebo poručníky živé měli a statkův neb dílův svých v držení nevešli, na žádné^a pojištění, buď jich zapsání neb rukojmův za ně i také jistce někoho postavení, tejně ani zjevně, pod nižádným vymyšleným způsobem peněz neb^b cožkoli^c jiného [aby] nepůjčoval, neprodával, nezastavoval, nic nesvěřoval a v^d žádný závady, rukojemství bez vůle otce svého neuvozoval, téhož^e pak syna, kterýž by^e tak bez vůle otce a poručníkův se^f dlužil, aby každý otec^g neb poručníci podlé svého uvážení pro takové dlužení ztrestati mohl a mohli; však jestliže by který syn z země^h vypraven a vyslán byl a nemohouce v čas důležité potřeby od otce nebⁱ přátel neb poručníkův penězi fedrován^j býti, tehdy toliko v takové důležité potřebě, aby se v jistou summu peněz skrovně na sta, ne na tisíce dlužiti^k mohl a zaplacením ji povinen byl.

Však otcové¹ pro zpomožení takových neřádův, aby synové jejich se dlužiti a v takové závady a záhuby své, čímž někdy sami otcové vinni bývají, přicházeti příčiny neměli, slušným vydávaním, nač by vyživení své míti mohli, aneb jináč, jak by se otci vidělo (věda, že z krve jeho pochází a větrem živ býti nemůže) z lásky otcovské dlé vůle své opatrovati má, neb někteří otcové přílišnou skoupostí^m k synům svým chováním takovými dluhy sami sou vinni a toho největší příčinou bývali.

^a nižádné *A a sněm 1610.*

^b aneb *A a sněm 1610.*

^c cokoli *A a sněm 1610.*

^d v *doplněno ze sněmu 1610.*

^e by se *A a sněm 1610.*

^f se nemá *A a sněm 1610.*

^g dlužil, aby každý otec *A a sněm 1610*; dlužil otec *B.*

^h ven z země *A a sněm 1610.*

ⁱ aneb *A a sněm 1610.*

^j penězi fedrován *A a sněm 1610; B nemá penězi.*

^k zdlužiti *A a sněm 1610.*

^l otcové tolikéž *A a sněm 1610.*

^m skouposti a tvrdosti *A a sněm 1610.*

¹ *Především převzato z art. sněmu 1610 O dlužení se mladých lidí před dojitím k dílům a statkům jich ale tak, že vypuštěny úvodní věty: Jakož o lidech mladých, let nemajících, kteří by se u kohožkoli zdlužili, že placením povinni nejsou, zřízením zemským prvé vyměřeno jest, toho se při tom zůstavuje: ale že i to z toho pochází, že mnozí, ačkoli léta mající, však otce své živé maje, an jim žádných statků k užívání nepostoupili ani odvedli, oddělení nejsou, v veliké dluhy od mnohých uvozování bývají, že téměř prvé než dílu svého dočká, jej nanejvýš zavede a na poly utratí. Kterémužto škodlivému předsevzetí aby v cestu vkročeno býti mohlo, na tom jest se J. Mt. císa. s stavy milostivě sněsti, zavřítí a za právo ustanoviti ráčil. Následující věta zní poněkud jinak než v našem textu: Aby žádný od zavření sněmu tohoto, z mužského neb ženského pohlaví mladým lidem léta majícím, kteříž by otce své živé měli. . .*

² *Potom vynechána celá část: A pakli by to kdo po zavření tohoto sněmu učinil aneb jistoty jaké, v nichž by dátum před sněmem položil, a to se vyhledalo, že po zavření tohoto artykule týž dluh vzešel, tehdy tomu též otec i on sám, byť pak jakýkoli revers neb zavázání a přípověd na sebe učinil, aby týž jistec rukojmě a podpůrci takového dluhu platiti povinen nebyl, nýbrž ten každý, kdož by takovou jistotu zpátečným dátum přijal, aby vedlé uznání soudu zemského bez ušetření jednoho každého skutečně trestán byl, a soud purkrabský, též i žádní jiní soudové týchž dluhův na jistci, rukojmích a podpůrcích téhož mladého člověka, léta majícího, jakž výš dotčeno, a na tom na žádným, kdož by ten dluh na sebe za něho přijal, aby přisuzovati nemohl a nepřisuzoval. A který syn do tohoto sněmu jaké jistoty neb zápisy vzdělal, aby je byl povinen poznamenat všechny zouplna otci neb poručníku svému od zavření sněmu toho v šesti nedělich pořad zběhlých na ceduli podati.*

Též i věřitelové a rukojmové jeho, komuž by co dlužen byl, aby byli povinni otci neb poručníkům o těch dlužích oznámiti a se v témž čase od zavření sněmu tohoto v šesti nedělich ohlásiti. A pakli by se neohlásil, tehdy aby ten každý o své dluhy a pojištění přišel. *Viz tištěné art. sněmu 1610 str. LXVII—LXIX.*

O rozdílích^a.

K I.

Rozdil má býti dskami. A pakli by se kdo listy neb cedulemi dělití chtěl, ty mají býti zpečetěné a dskami stvrzené. A kdož tak rozdilu nepokáže, ten každý v nedílu s každým (s kýmž spolek má) zůstane buď po otci, po bratru nebo jakžkoli^a.

a *V B škrtnuta další část tisku 1564*: Než kdež před zřízením, kteréž jest se stalo léta tisícého čtyřístého devadesátého devátého, to bývalo za rozdíl, kdež jsou trhy, věna kladli aneb smóny činili a tomu od bratří a strajcuov nedílných nebylo odpíráno: i kdož by to tak, že jest rozdělen, před těmi lety vajs dotčenými pokázal, ten každý při tom zuostati má.

a *V. Budovcem po straně v B*: 26.

K II*.

Aby syn od otce dílu žádati nemohl, než jestliže by se oženil s radou otce svého a přátel svých radou, tehdy otec má jej slušně živností opatřiti.

[*B rukou* β]:

Sem náleží J 48 a zdá se bejtí následujícímu artykul nemálo odporné.

* *V B přeškrtnut.*

K III*.

Jestliže by kdo co jednomu bratru nedílnému odkázal anebo, odkudž by mu statek přišel anebo že by ho dobyl (nebylo-li by otce živého, v jehožto moci on s statkem svým i jiní synové zůstávají)^a, že to má mezi jiné bratří na díl položití. Než což by kterému přišlo po ženě, toho nemá na díl položití, ale má toho sám užívati a dědicové jeho.

* *V B celý artykul přeškrtnut. Viz K II.*

a (nebylo-li by... zůstávají) *připsáno v B rukou* β.

K III*.

Když by dvěma nebo třem dsky svědčily bez vajmínky a jináč sebe dílní byli, jeden svůj díl muož dáti anebo prodati, komuž se jemu zdáti a líbiti bude, dskami. A když by se jeden nechtěl dělití, tehdy ho druhý má právem k tomu připraviti a k němu o to právem hleděti, tak jako bratří, když se dělití chtějí, k sobě se zachovávají, i také o to, jestliže by kdo co s kým v spolku měl a držel a jináč sebe byli dílní. A též přišel-li by na které společní nápad, též se při tom zachovati mají, jakž vajs dotčeno.

* *V B celý artykul přeškrtnut.*

K V.

Jestliže^a by bratr mladší maje léta spravedlivá a přirozená, chtěl díl vzíti od bratra v statku jejich společného^a, má jíti k úředníkuom pražským menším desk zemských a žádati za list, aby mu dán byl k bratru jeho aneb k bratřím, že ho žádá, aby mu díl dal ve dvanácti nedělích pořád zběhlých. A nebude-li mu v tom času díl dán ani cedula u desk zemských položeny (jsa tak napomenut listem od úřadu), tehda hned úředníci mají jemu dáti list obranní¹

[*B rukou* β]:
Vide J 64,
ten artykul
sem náleží¹.

a tím listem ve všecken statek bratra neb^b bratří jeho bude se moci uvázati a jej držeti dotud a tak dlouho, dokudž by jemu díl spravedlivý dán nebyl: však vejda toho statku v skutečné držení po témž listu obranním, nemá jeho plundrovati a škody na něm žádné (na záhubu jiným bratřím nebo bratru^c) činiti. Než duochoduov buď stálých neb běžných, kteříž by tehdaž byli a užívati se měli, těch užívati povinné má a moci bude, než lidí z gruntuov aby neměl moci propouštěti.

A jestliže by ten bratr anebo bratří statku neměli na dědinách než na listech, klénotích, svrhcích nebo na hotových penězích, a byl-li by listem nahoře dotčeným od úřadu napomenut, aby díl dal tak, jakž se svrchu píše, a on přes to cedulí dílčích nedal neb nedali, ani takových cedulí u desk nepoložili a dílu nedal neb nedali, má na ně neb naň list zatykačí vzat býti a jej zatknouti. A tak v tom zatykačí má státi a držán býti, jako i v jiných zatykačích za právo jest dotud, dokudž by jemu dílu spravedlivého nedal.

Též také strajci nedilní neb jacízkoli společníci tím vším způsobem se k sobě zachovati mají, jak se svrchu píše. Než když by starší bratr cedule dílčí jemu dal aneb ke deskám zemským položil, tehdy mladší bratr hned ve čtyřech nedělích pořád zběhlých od dání jemu aneb vyzdvihnutí cedulí od desk má jednu cedulí (co sobě za díl vyvolí) vzíti, a jiné cedule anebo ceduli staršímu bratru vrátiti bez odporosti a dalších odtahuov a statku jiného (kromě toho, co by sobě za díl vzal) také hned postoupiti. Pakli by toho neučinil, tehdy starší bratr bude moci také listem obranním v ten se ve všecken statek uvázati tak, jakž jest to (kterak se napřed píše) bratr mladší mohl učiniti, kromě toho, co sobě ten mladší bratr, kterémuž díl podlé cedulí dílčích náleží, vyvolí.

Než jestliže by o cedule dílčí byla jaká ruoznice mezi bratřimi, že by nepořádné byly, tehdy úředníci menší, nemohli-li by sami toho rozeznati^d, mají to na soud zemský podati, a strany o to mají před soudem zemským (když najprv páni Jich Mt. a vládyky na soudu zemským sedou) státi, a což jim v tom Jich Mt. rozkázati ráčí, tak se k sobě zachovati.

Což se pak staršího bratra (chtěl-li by se od mladších odděliti) dotýče, tehdy má také cedule dílčí klásti, a oni mladší bratří anebo bratr mají je přijíti a díly bráti. Pakli by bráti nechtěli, může je

[B rukou β]:
Artykul
nový^e.

ke čtyřem nedělům o vyzdvižení cedulí dílčích a braní dílu obeslati^f tím vším způsobem, a tak se k sobě, jako kdyby mladší od staršího bratra díly míti chtěli, a pod těmi pokutami listem obranním v statek uvázaní zachovati mají.

[*B rukou β*]:
Zvláštní
artykul².

A kdyby^g cedule dílčí již podlé práva rozebrány byly^h, tehdy poněvadž za právo jest, že každý rozdíl má býti dskami nebo listy a cedulemi pečetenými stvrzený, protož, nechtěl-li by který z bratrův anebo strajcův aneb jakýchkoli společníkuov (kteří se dělí) toho rozdílu dskami nebo listy aneb cedulemi spečetěnými stvrditi, má od úředníkuov menších desk zemských ke čtyřem nedělům obeslán, a k tomu, aby díly stvrdil, napomenut býti. Pakli by po takovém napomenutí v těch čtyřech nedělích nestvrdil, tehdy jej k tomu bude moci připraviti listem obranním a v díl jeho se uvázati. A neměl-li by než na penězích, tehdy listem zatykačím (týmž způsobem, jako kdyby dílu dáti nechtěl) k němu se má zachovati. A též se týmž způsobem jedni k druhým, buď bratří, strajci neb společníci, při dskách dvorských o statky manské zachovati mají.

a *V B přeškrtnuty, nepochybně rukou β, první dvě řádky až k slovu společného; vynecháním této části by následující věta byla kusá.*

b aneb tisk 1564 přetvořeno v neb, v B rukou β; za neb měla přijíti rukou β psaná slova jiných společníkův, ale ta slova jsou přeškrtnuta.

c nebo společníku vpraveno v B rukou β za slovo bratru, ale vpravené přeškrtnuto.

d nemohli-li... rozeznati vepsána v B rukou β.

e Artykul nový však přeškrtnuto; snad měl prvotně začínati se slovy Což se pak staršího.

f Pakli by... obeslati připsáno v B rukou β.

g kdyby v B rukou β napsáno na místě jestliže by tisku 1564.

h rozebrati tisk 1564; v B rukou β z rozebrali uděláno rozebrány a připsáno byly jež však přeškrtnuto, ne však ny.

¹ Viz tam.

² To znamená patrně, že zde má počítati se Zvláštní artykul a pokračovati tím, co pod titulem Zvláštní artykul dále připsáno rukou β.

a *V. Budovcem po straně v B*: Spůsob dělení. [Té ?] ž kdož by se [d]ělití nechtěl [n]eb dělení za[d]losti neučinil.

[*B rukou β*]:

// Zvláštní¹ artykul.

A jakož se to přiházelo, že některý utratíc svůj díl, byť pak i zatčen byl pro nestvrzení dílu, na to málo dbá; a jsouce prvě

pro dluhy své zatčen neb jinak v zatčení raději zůstává, nežli by se k rozdílům přiznal, a to na stížnost bratra neb společníka, aby prvý nemohl o statku svém řídití: protož nechtěl-li by který bratr neb společník jsa zatčen k rozdílům se přiznati, tehdy ten, komuž co na tom záleží, může to na J. Mt. král. aneb na soud zemský větší vznésti, a J. Mt. cis. neb soudcové zemští^a mají míti a mají moc, aby bratr proti takovému bratru neb společníku, kterýž by po zatčení dílu stvrditi nechtěl, o statku svém řídití mohl, relací ke dskám učiněnou opatřiti tak, aby jeden druhému svímynsně v spravedlnosti jeho nepřekážel.

Podobně jest-li který společník vezma díl svůj z země odjel a s obesláním neb zatykačem^b postižen^c a k stvrzení dílu dskami zemskými dosažen býti nemohl, každý, komuž by co na tom záleželo, takovéhož opatření vyhledávati může.

^a ráčí jej opatřiti, aby *škrtnuto za tím.*

^b v zemi *škrtnuto za tím.*

^c býti nemohl *škrtnuto za tím.*

¹ *Má přijítí jako zvláštní odstavec na konec K V, jak svědčí znamení //, jež je připsáno ke konci K V a před slovem Zvláštní se opakuje.*

K VI.

Když^a by se koli bratří dělití chtěli, tehdy najstarší bratr má díly klásti a mladší volení míti, a tak vždycky jedni po druhých po mladších letech aby díly brali. Než jestliže by který aneb kteří mezi nimi byli, ješto by let neměli, tu Jich Mt. páni a vládky z plného soudu zemského mají z prostředku svého nebo přátel těch bratří let nemajících (aneb komuž by to poručiti ráčili) osoby vydati, aby na místě jich díly napřed braly. A ti let nemající bratří mají s díly svými při najstarším bratru zuostati, chtěl-li by je bratr, jakž v předcházejícím artykuli vyměřeno jest, zaručiti^a. A při tom, měli-li by sestry, i ty sestry při najstarším bratru zuostati mají s svými díly, což k jich odbytí přísluší. A neuchoval-li by těch sestr Buoh, tehdy ten díl nebo ti dílové spadnou na najstaršího bratra a na ty, kteří jsou jeho nedílní, ale však tak, umřela-li by která sestra, nevdadoucí se. A jestliže by Buoh neuchoval bratra staršího bez bratří nedílných a bez dětí, tehdy jeho statek také na ty sestry nebo na sestru, nevdané a nedílné, připadne. A pakli by

najstarší bratr chtěl se od jiných bratří svých oddělití, tehdy také má díly klásti a mladší díly bráti, a všecken ten pořádek při braní dílův (jakž svrchu dotčeno) se zachovati má. A když mladší rozberou díly své, který díl jemu nechají, ten při něm zuostati má. A bratří mladší, kteříž by let neměli, ti mají s svými díly při jiných bratřích neoddělených zuostati pod zaručením^b. Tolikéz i sestry (byly-li by) mají při týchž bratřích s díly svými, což k odbytí jich náleží, zuostati, jestliže by otec o nich žádného zřízení pořádného neučinil. A umřel-li by který bratr z bratří nedílných, tehdy díl toho mrtvého při jiných nedílných zůstati má. A nebylo-li by žádných bratří než toliko sestry, tehdy též při dělení a díluov braní tím způsobem (jakž vají o bratřích položeno) mezi sebou se zachovati mají.

^a chtěl-li by . . . zaručiti *připsáno v B rukou β*.

^b pod zaručením *připsáno v B rukou β*.

α V. Budovcem po straně v B: Bratř. let nemající jak své díly bráti, bratř. a sestry jak nápady po sobě mti mají.

K VII.

Bratr^a sestry nedílné nemůž od sebe odbyti^α ani oddělití ani statku žádným nápadem dskami ani listy odciziti, dokudž jí nevdá. Pakli by jí chtěl odbyti za zdravého života dílem spravedlivým, že to bude moci učiniti polože díly všeho statku. A ona sestra nebo sestry mají díly bráti, a tak až do najstarší každá z nich bude moci s svým dílem obrátiti se (vezmouc), k kterému se jí koli příteli zdáti bude. Než sestry od bratř. díluov žádati nemají a nemohou. Než jestliže by otec jaké zřízení učinil o dcerách, buďto že by syny měl anebo neměl^a, dcery při takovém zřízení se^b zachovati^c a na tom přestati^d mají.

Anebo kteří rodové^b zřízení mezi sebou měli by, mají nebo mti budou s povolením královským, že se podlé toho zřízení zachovati mají dcery nebo sestry. Než bratr žádné sestry nebo sestř. (kteréz let rozumných nemají) odbyti díly nebo oddělití nemůže. Pakli by která sestra aneb strejna^e o díl svuoj s bratrem nebo s bratry neb strejci^f svými se dobrovolně smluvila, tehdy ta smlouva místo mti má, však tak, když by to ta sestra neb strejna nevybytá^g vyznala před králem J. Mti. nebo před pány na soudu zemském, že jest tu smlouvu s bratrem nebo bratřmi aneb strejci^h svými učinila, s svou dobrou a svobodnou vůlí beze všeho přinucení. Jestližeⁱ by pak kdo chtěje o statku svém kšaftovati a sestru neb strejnu nevybytou měl a s ní se o spravedlnost její smluviti chtěl a ona na slušném podání přestati by nechtěla, tehdy to ten bude moci na J. Mti. král. neb na soud zemský vzněsti, a což by tak J. Mti. za slušné uznati ráčili, při tom každá to má zůstaviti a na tom přestati povinna bude^j. A tak že sestra

každá neoddělená při bratru anebo kdež by jí bratr slušným místem opatřil^k, má tu býti. Pakli by se jí jaké úzkosti dály, má to vznésti na přátely. A nebylo-li by jí to skrze přátely napraveno, tehdy má to nakrále J. Mt. vznésti; pakli by krále J. Mt. v zemi nebylo, tehdy na pány na soud zemský. A při čemž tu rozkázáno bude, při tom bratr i sestra se zachovati mají. Než když jí vdá^β, muož jí odbyti a což po ní dá, tím jí oddělití muože. Než^l jestliže by Pán Buoň bratra jejího smrti neuchoval (prvé nežli by sestru vdal), tehdy na ní všecken statek případne, jestliže by nenechal bratr děti po sobě. Než nechal-li by syna, syn sestry otce svého bude moci odbyti jako sám otec.

Než nechal-li by bratr dcery nebo dcer, tehdy sestra jeho neodbytá má se dělití o ten statek a polovici toho statku vzíti s dcerou neb dcerami, buď děveček mnoho nebo málo, však^m že strajc nedílný i společník má se zachovati při děvečkách, jakož se nahore píše.

Než jestliže^γ by dva bratry nedílná nechali po sobě synuov a jeden že by nechal několika synuov a druhý jednoho: chtěli-li by ti synové po otcích svých se dělití, tehdy ten jeden proti několika má pravou polovici toho statku vzíti, což jsou otcové jich měli. A též strajci nedílní a společníci, jestliže by synuov po sobě nechali, mají se při tom zachovati jako bratří, o kterých svrchu psáno jest i o synech. A také jestliže by dva bratří nedílná nechali po sobě dcer a jeden že by nechal po sobě několika dcer a druhý jedné dcery, a chtěly-li by ty dcery po otcích svých se dělití, tehda ta jedna dcera proti několika dcerám má pravou polovici toho statku vzíti, což jsou otcové jich měli. A též strajci nedílní a společníci, jestliže by synův aneb dcer po sobě nechali, mají se při tom zachovati jako bratří, o kterých svrchu psáno stojí o synech a o dceráchⁿ. A také^o nedílní proti nedílnému nemá nic odkazovati ani dávatí. Než statek, kterýž by mu po ženě na čemžkoli přišel, a svrchky, nábytky, klénoty^b a hotové peníze, jakž artykul (J XLVIII) to ukazuje, to může, komuž se jemu a kdyžkoli zdáti a líbiti bude, buď za živnosti své dáti neb po smrti své odkázati. Pakli by co mimo to dal aneb odkázal, že to dání moci míti nemá, leč by to odkázaní ten, kdož by živ byl, chtěl dobrovolně komu dáti^l.

^a *U rukou a po straně*: O rozdílech mezi bratřimi. Sněm 1585.

^b *U rukou a po straně*: Zřízení zemské J 50.

^c *U rukou a po straně*: Zřízení zemské K 11.

^d *U rukou a po straně*: Zřízení zemské J 48.

^a buďto ... neměl připsáno v A i v B, což je ve shodě se sněmem 1585, (jen sněm ten má všude aneb, kde náš text anebo).

^b se připsáno v B.

^c se škrtnuto za tím v B.

^d a na tom přestati připsáno v A i v B.

^e aneb strejna připsáno v A i v B opět ve shodě se sněmem 1585.

^f neb strejci připsáno v A i v B; sněm 1585: s strejcem a proto dále svým.

^g neb strejna nevybytá připsáno jen v A opět ve shodě se sněmem 1585.

^h aneb strejci připsáno v A i v B, opět ve shodě se sněmem 1585.

i-j Jestliže by . . . povinna bude připsáno v A i v B a je převzato ze sněmu 1585.

^k Až sem celý artykul přeškrtnut. Příčinu toho viz dále.

^m však v B připsáno V. Budovcem.

^{l-n} Než jestliže by . . . dcerách zatrženo a převzato do K VIII. Viz tam.

^o A také tisku 1564 škrtnuto v B; znamená to však nepochybně, že má býti škrtnut ostatek do konce.

^a V. Budovcem po straně v B: Sestry ned[il]né jak odbyvány býti mají.

^β V. Budovcem po straně v B: Sorori dote satis fit.

^γ V. Budovcem po straně v B: Divisio in stir[p]les et non in capita.

¹ V tištěném textu 1564 provedeny tedy nejprve v A i v B doplňky, aby text byl co možná shodný s artykulem sněmu 1585 O rozdílech mezi bratřimi a sestrami, jak svědčí přípisky, společné A i B, ale potom autorem ruky β rozhodnuto, že místo tohoto artykule zřízení z r. 1564 má vůbec přijíti artykul sněmu 1585. Proto K VII v B přeškrtnut až na část vyznačenou pozn. ^{l-n}, jež převzato do K VIII.

K VII. [A i B.]

1585 léta a.

Tento artykul dobře s artykulem sněmovním jest srovnán tak, že co se v zřízení zemském nedostalo, to se z artykule sněmovního doplnilo, jakž komentové¹ ukazují.

[B rukou β]:

Celý artykul z sněmu tuto položiti místo toho K VII¹.

^a 1585 léta připsáno v B rukou β.

¹ „Komentové“ jsou ony marginální přípisky, jimiž měl býti K VII „srovnán“ s artykulem sněmovním.

[K VII nový¹.]

O rozdílech mezi bratřimi a sestrami².

Bratr^a sestry nemůže od sebe odbyti, než jestliže by otec jaké zřízení učinil o dcerách, buďto že by syny měl aneb neměl, dcery při takovém zřízení zachovati se mají a na tom přestati. Aneb kteříž rodové zřízení mezi sebou měli by, mají aneb míti budou s povolením královským, že se podlé toho zřízení zachovati mají dcery aneb sestry, než bratr žádný sestry aneb sester, kteréž let rozumných nemají, odbyti díly aneb oddělití nemůže.

Pakli by která sestra aneb strejna o díl svůj s bratrem aneb s bratry aneb s strejcem svým se dobrovolně smluvila, tehdy ta smlouva místo míti má, však tak, kdyby to ta sestra aneb strejna nevybytá vyznala před králem J. Mtí. aneb před pány na soudu

zemském, že jest tu smlouvu s bratrem aneb s bratřími aneb s strejci svými učinila s svou dobrou a svobodnou vůlí, beze všeho přinucení^b. Jestliže by pak kdo chtěje o statku svém kšaftovati, a sestru neb strejnu nevybytou měl a s ní se o spravedlnost její smluviti chtěl, a ona na slušném podání přestati by nechtěla, tehdy to ten bude moci na J. Mt. král. neb na soud zemský vznésti, a což by tak Jich Mti. za slušné uznati ráčili, při tom každá to zůstaviti a na tom přestati povinna bude.

Nicméně, jestliže by který otec bez pořizení z tohoto světa prostředkem smrti sešel a děti po sobě a sestry aneb sestery nevybytých pozůstavil: tehdy ta sestra aneb sestry, když by tak v statek po bratru svém vkročiti chtěly, budou povinny komorníka od desk zemských vyžádati, a ten statek, na čemž by koli byl, najíti a vyhledati se mohl, ten komorníkem dáti popsati a takový statek podlé zřízení zemského zaručiti tak, aby sirotci, příjdouce k letům svým spravedlivým, věděli, kuď k statku tomu po otci svém zůstalému to, což by jim náleželo, přijíti. A zůstaly-li by po kom strejny nevybyté a nedílné, tolikéž se v tom ve všem tak zachovati mají, jakž výš psáno stojí.

^a I tem bratr sněm 1585.

^b tak, jakž týž artykul plněji svědčí připojuje sněm 1585.

¹ Viz předešlý příspěvek ruky β v B. Proto sem mnou dán tento text sněmovní i s částí, označenou předešle i—j.

² Ze sněmu 1585. Viz úř. tisk 1585, str. D IIII a E I a Sněmy české VI, str. 569—570.

K VIII.

Cožkoli po jedné sestře věna dáno, že tolikéž má dáno býti po jiných. A když jsou všechny vdané a věnem odbyté, tehdy po bratru nápadu nemají, leč by bez pořizení a bez dětí^a umřel^a: tehdy nápad po něm jdi, jakž milost krále Vladislava slavné paměti, O odúmrtích daná, to v sobě drží a zavírá¹. Než kterýž otec nebo bratr nebo strajc nebo nápadník jmenuje po ní věno^b a^c vajmínku^d, že ji tím neodděluje, činiti^e by chtěl, tehdy má ke dskám zemským přijíti a dskami zemskými to dáti zapsati, a kdež by taková vajmínka tak utvrzena byla^f, tehdy ona proto (ač se i vdá) při dědickým nápadu zuostati má, nebude-li synuov. A též jestliže by z nahoře psaných kdo kterou vdal a po ní nic nejmenoval ani dal,

by jí muž jaké věno z dobré vůle udělal, tehdy ona tudy dědickeho nápadu neztratí. Než když by po ní věno jmenoval, by pak ho nedal, tehdy tím jmenováním věna po ní jest vybyta.

Než jestliže by Pán Buoh^s bratra jejího smrti neuchoval, (prvé nežli by sestru vdal), tehdy na ní všecken statek připadne, jestliže by neněchal bratr dětí po sobě. Než nechal-li by syna, syn sestry otce svého bude moci odbyti jako sám otec. Než nechal-li by bratr dcery nebo dcer, tehdy sestra jeho neodbytá má se děliti o ten statek a polovici toho statku vzíti s dcerou neb dcerami, buď děveček mnoho nebo málo, však že strajc nedílný i společník má se zachovati při děvečkách, jakož se nahoře píše.

Než jestliže by dva bratry nedílná nechali po sobě synuov a jeden že by nechal několika synuov a druhý jednoho: chtěli-li by ti synové po otcích svých se děliti, tehdy ten jeden proti několika má pravou polovici toho statku vzíti, což jsou otcové jich měli. A též strajci nedílní a společníci jestliže by synuov po sobě nechali, mají se při tom zachovati jako bratří, o kterých svrchu psáno jest i o synech. A také jestliže by dva bratří nedílná nechali po sobě dcer a jeden že by nechal po sobě několika dcer a druhý jedné dcery, a chtěly-li by ty dcery po otcích svých se děliti, tehda ta jedna dcera proti několika dcerám má pravou polovici toho statku vzíti, což jsou otcové jich měli. A též strajci nedílní a společníci, jestliže by synův aneb dcer po sobě nechali, mají se při tom zachovati jako bratří, o kterých svrchu psáno stojí o synech a o dcerách.

a a bez dětí připsáno v B rukou β.

b to aby oznámil dostatečně vedlé práva v tisku 1564 škrtnuto za tím v B rukou β.

c a tu tisk 1564; tu škrtnuto v B rukou β.

d aby dskami oznámil škrtnuto za tím v tisku 1564 v B rukou β.

e-f činiti... utvrzena byla připsáno v B rukou β.

g Než jestliže by Pán Buoh napsána v B rukou β jako začátek této části K VII, která sem má přijíti. Viz tam pozn. 1-n.

¹ Viz zde J LII.

α V. Budovcem po straně v B: Ab intestat[o] succedunt so[ro]res fratri. — fol. 105; *doleji*: P.S. (= Postscriptum?). *Folium 105 mtněn artykul J LII O nápadích zřízené zemského z r. 1564.*

K IX*.

Kterí^a se jedni s druhými svými statky spolčí¹, když by který z nich umřel, tehdy všecken statek po něm zůstalý, jakýž by koli byl a odkudkoli jemu přišel (kromě toho statku, kterýž by po ženě vzal), na jiné spolčníky živé připadnouti má. A tolikéž spolčník spolčníku, když by se dělití chtěli, všecek a všelijaký statek (krom, jakž dotčeno, co po ženě vzato) na díl položití jest povinen. Pakli by tíž spolčníci jaké vajmínky mezi sebou měli, ti se podlé těch vajmínek k sobě zachovati mají.

* *Nezměněn.*

^a *U rukou a po straně: Zřízení zemské E 20, 22.*

¹ *Viz C XXV.*

K X*.

Spolčení aneb spolek nemá a nemuž býti jinde, jedině před králem J. Mti. a s J. Mti. povolením anebo před pány a vládkami na plném soudu zemském, když by J. Mti. král. v zemi nebylo. A jinak nikterakž nemá a nemuže býti spolek, ani nižádným trhem.

* *V B přeškrtnut.*

K XI*.

Když by spolčníci¹ byli dskami učinění a jeden že by umřel a dcer toliko po sobě nechal, tehdy druhý spolčník anebo jeho synové má jich odbývati jako dcer svých vlastních. Pakli by spolčníci nechali dcer a žádného syna nebylo, tehdy dcery těch spolčníkův při dělení statku a braní díluov zachovati se mají tak, jakž artykul (K VII) ukazuje.

* *Nezměněn.*

¹ *Viz C XXV.*

O odporích^a.

K XII*.

Odpor^a aby vždyckny v středu souzeny byly. A což by jich nedosoudili, tehdy naposledy, když všecky pře pořádné půhonné dosoudí, a ještě že by dvě neděle nevyšly, také ty odpory pozůstalé dosouditi mají, ničímž se nezanepřázdňující. Než k kterému by soudu půhonné k odporuom vzešli, nemá toho soudu na ty odpory voláno ani souzeny býti. A k odporuom puohonové k stání aby